

PRVA MENSTRUACIJA

Ako želimo da prepoznamo da li je prva menstruacija nastala prerano ili možda kasni, potrebno je podsetiti se kada se očekuje prva menstruacija. U našoj populaciji se za prosek nastanka prve menstruacije, koju lekari širom sveta nazivaju menarhom, uzima 12. godina života. Ali do prve menstruacije predstoje temeljne promene koje nastaju u organizmu svake devojčice.

Uobičajeno, hormonska aktivnost jajnika koja povećava stvaranje ženskog polnog hormona estrogena počinje u devetoj godini života kod devojčica. Porast nivoa estrogena podstiče rast dojki tako što se primeti da je prvo jedna, a zatim i druga dojka kod devojčice počela da postaje tvrđa i da raste. Nezavisno od hormona jajnika, a pod dejstvom hormona nadbubrežne žlezde nastaje u slično vreme i kosmatost u stidnom predelu. U proseku, potrebne su organizmu tri godine posle početka rasta dojki da nastane i prva menstruacija. Rast dojki pre osme godine i pojava prve menstruacije pre 10. godine jesu znaci prevremenog puberteta. Ako nema porasta dojki do navršene 13. godine, odnosno ako se ne pojavi prva menstruacije do 15,5 godina, pubertetski razvoj kasni. I prevremeni pubertet i kasni pubertetski razvoj jesu razlog zbog koga se treba obratiti pedijatru-endokrinologu ili dečjem ginekologu, koji najčešće zajedno imaju zadatak da utvrde uzrok nastanka problema. Brojni su razlozi zbog kojih mogu da nastanu odstupanja u pojavi prve menstruacije. Jedan deo njih je u direktnoj vezi sa telesnom masom devojčice. Povećana telesna masa može da utiče na raniji nastanak prve menstruacije, a nedovoljna uhranjenost često izaziva odlaganje menarhe. Sporije sazrevanje funkcionalne osovine hipotalamus-hipofiza-jajnik, koja obezbeđuje očekivanu hormonsku aktivnost jajnika može biti takođe uzrok kašnjenja prve menstruacije.

Poremećaji u nastanku menarhe mogu biti izazvani i brojnim bolestima koje remete razvoj organizma, kao i primenom zračenja ili pojedinih lekova, pre svega onih koji pomažu lečenju zloćudnih tumora kod devojčica. Ne treba zaboraviti da izostanak prve menstruacije kod pojedinih devojčica nastaje i zbog nastanka anomalija u razvoju unutrašnjih genitalnih organa, najčešće zatvorenog himena poznatijeg pod dijagnozom „himen imperforatus“. Poželjno je u takvim situacijama konsultovati dečjeg ginekologa radi primene dijagnostičkih i terapijskih mera prevencije ili lečenja poremećaja u nastanku prvog menstracionog ciklusa.

Dr sci.med. Zoran B. Stanković
Služba za dečju i adolescentnu ginekologiju
Institut za zdravstvenu zaštitu majke i deteta Srbije
„Dr Vukan Čupić“, Beograd